

ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੇ.

ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ - ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, - ਉੱਤਰਦਾਤਾ

Crl.WP.No. 2011 ਦਾ 1971

27 ਸਤੰਬਰ, 2012

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950 - ਆਰਟੀਕਲ, 226 - ਜੁਵੇਨਾਈਲ ਜਸਟਿਸ ਐਕਟ, 2000 - ਐੱਸ. 7A, 15, 16 ਅਤੇ 20 - ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ - ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ U/s 366 ਅਤੇ 376 1,P,C ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ~ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਉਠਾਈ ਗਈ - ਅਪੀਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਘਟਾ ਕੇ 3 ਸਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ - ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ - ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਦੀ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ - ਸੋਧ ਐਕਟ, 2006 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੁਵੇਨਾਈਲ ਦਾ ਲਾਭ ਮੰਗਿਆ - ਜੁਵੇਨਾਈਲ ਜਸਟਿਸ ਬੋਰਡ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਨਾਬਾਲਗ ਸੀ - ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ, ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵਜੋਂ ਵਾਪਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਨਾਬਾਲਗ - U/s 7A ਕਿਸ਼ੋਰ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਉਠਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਬੇਇਨਸਾਫੀ, ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਗਲਤ ਸੀ - ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਹਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ ਹੈ - ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜੁਵੇਨਾਈਲ ਜਸਟਿਸ (ਕੋਅਰ ਐਂਡ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਆਫ ਚਿਲਡਰਨ) ਐਕਟ, 2000 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਬਾਲਗ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਅਨੁਛੇਦ 20 ਵਿੱਚ 'ਲਾਅ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ' ਸਮੀਕਰਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਕੇਸ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 20 ਵਿੱਚ 'ਜ਼ੁਰਮਾਨੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਹੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

(ਪਰਾ 17)

ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਕਾਨੂੰਨ' ਸ਼ਬਦ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਮੀਕਰਨ 'ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

ਇਸ ਅਨੁਛੇਦ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਰਾਜ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ। ਇਸ ਕੇਸ

ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਨਾਬਾਲਗਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨ *'ਐਕਟ' ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 20 ਅਤੇ 21 ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ "ਐਕਟ" ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ।

(ਪਰਾ 17)

ਅੱਗੋਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਧਾਰਾ 7 ਦੇ ਦੀ ਰੀਡਿੰਗ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਦੇ ਅੰਤਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੇ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 98, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸੋਧ ਐਕਟ, 2006 ਦੁਆਰਾ ਸੋਧੇ ਗਏ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 20 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਬਾਲਗਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਾਲੇ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਬੋਰਡ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਖੁਦ-ਬ-ਖੁਦ ਜਾਂ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ, ਨਾਬਾਲਗ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾਬਾਲਗ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 64 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਸਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੀ ਮਿਆਦ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਅਧਿਕਤਮ ਮਿਆਦ ਭਾਵ 3 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਈ ਹੈ।

(ਪਰਾ 22)

ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੈ ਅਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ 2000 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 2006 ਵਿੱਚ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ ਅਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ, ਅਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਗਲਤ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤ ਹੋਇਆ ਹੈ।

(ਪਰਾ 25)

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮੇਰੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਰਾਹਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਲਈ ਵਕੀਲ ਦੀ ਸੀਐਫਟੀਸੀਸੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ ਹੈ, ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਹੋਣਾ, ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅਸਫਲਤਾ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਵੱਲੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਉਮਰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਤੋਂ ਬਚ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸਬੰਧਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸਿਰਫ 12 ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ। 'ਪੀਐਚਸੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ

ਫੌਜਦਾਰੀ ਨਿਆਂ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤਾਂ ਤੋਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਜੇਕਰ, ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸਾਧਨ ਬਣਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੱਜ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦਰਸ਼ਕ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ ਬਣਨਾ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਭਾਗੀਦਾਰ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ਪਰਾ 21)

ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਉਪਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਜਾਂ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਆਮ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਥਕਾਵਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਅਤੇ ਢੁਕਵਾਂ ਉਪਾਅ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤਰੁੱਟੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ IC ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ "ਐਕਟ" ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਰਾਹਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਆਦਿ ਦਾ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ, ਅਪੀਲ, ਸਸ਼ੋਧਨ, ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜ਼ਾਬਤੇ ਵਿੱਚ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਕੋਈ ਉਪਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਗਲਤੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਵਚਨਬੱਧ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਪੱਖਪਾਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੀ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਮ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਨੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਸੰਭਾਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ "ਐਕਟ" ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਹੈ।

(ਪਰਾ 28)

ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਅਤੇ ਤਰੁੱਟੀਆਂ ਕੇਸ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਉਪਾਅ ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਤੇ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ, ਜੇਕਰ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਾਂਗ ਧਾਰਾ 21 ਵਰਗੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਆਮ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਥਕਾਵਟ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਹੈ।

(ਪਰਾ ੨੯)

ਦੀਪਕ ਭਾਰਦਵਾਜ, ਐਡਵੋਕੇਟ/ਜਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਜੇ.ਐਸ.ਭੁੱਲਰ, ਏ.ਏ.ਜੀ., ਪੰਜਾਬ।

ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜੇ.

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ।

(1) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਤਤਕਾਲ ਫੌਜਦਾਰੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਢੁਕਵੀਂ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੇਲ੍ਹ, ਰੂਪਨਗਰ ਤੋਂ

ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਕਿਉਂਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਅਤੇ ਬਾਲ ਨਿਆਂ (ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 2000 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਐਕਟ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ।

ਤੱਥ:

(2) ਬੇਲੋੜੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਮੈਟ੍ਰਿਕਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਦਰਖਾਸਤ ਕਰਤਾ ਨੂੰ ਥਾਣਾ ਖਰੜ ਵਿਖੇ ਧਾਰਾ 376/354/366/34 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 04 ਮਿਤੀ 07.01.1990 ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(3) ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ, ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ (ਪਟੀਸ਼ਨਰ) ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਰੂਪਨਗਰ, ਵਾਇਡ ਦੇ ਹੁਕਮ ਮਿਤੀ 23.10.1990 ਨੇ ਤਿੰਨੋਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 376, 366, 354 ਦੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਕੈਦ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 366 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ 2 ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। 500/-, ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਆਰਆਈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 376 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ 5 ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਦਾ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। 1000/-, ਜੁਰਮਾਨੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਲ ਲਈ ਆਰ.ਆਈ.

(4) ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਤਿੰਨੋਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਿਤੀ 11.01.2008 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਉਸਦੀ ਸਜ਼ਾ 5 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ 3 ਸਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

(5) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਾ ਅੰਤਿਮ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵਿਵਾਦ

(6) ਮੈਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

(7) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾਬਾਲਗ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸ 'ਤੇ "ਐਕਟ" ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਸਿਰਫ ਜੁਵੇਨਾਈਲ ਜਸਟਿਸ ਬੋਰਡ (ਸੰਖੇਪ 'ਚ 'ਬੋਰਡ') ਦੁਆਰਾ ').

(8) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਅਤੇ ਐਫਆਈਆਰ ਦੀ ਮਿਤੀ ਭਾਵ 07.01.1990 ਨੂੰ ਵੀ 18 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ

ਉਸਨੇ 01.04.2001 ਨੂੰ 18 ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਐਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ। ਸੋਧ ਐਕਟ, 2006 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਲਾਭ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਹੁਕਮ ਅੰਤਿਮ ਬਣ ਜਾਣ 'ਤੇ ਵੀ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਐਕਟ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ **ਹਰੀ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (ਐਲ), ਅਤੇ ਧਰਮਬੀਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਐਨਸੀਟੀ) ਅਤੇ ਹੋਰ (2)** ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ , ਅਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਤਹਿਤ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 20 ਅਤੇ 7 ਏ ਦੀ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ੋ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਉਪਰੋਕਤ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛਾਖੜੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਭਾਵ.

(9) ਸਿੱਖਿਅਤ ਰਾਜ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਅੰਤਿਮ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨਾਬਾਲਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ। ਇਸ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਹੋਣ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

(1) (2009)13 SCC 211

(2) 2010(2) RCR(Cr.) 773

(10) 1 ਨੇ ਪੱਖਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

(11) ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਉਪਾਅ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦਾ ਇੱਕ ਦਿਲਚਸਪ ਮੁੱਦਾ ਉੱਠਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜੋ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅੰਤਿਮ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

(12) ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ:

- (i) ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜੁਵੇਨਾਈਲ ਜਸਟਿਸ (ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 2000 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ, ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਗਲਤ ਹੈ?
- (ii) ਕੀ ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਦੋਂ ਇਹ ਆਮ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਅੰਤਿਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਕੀ ਇਸਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਉਪਾਅ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਰਾਹਤ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ?

ਸਵਾਲ ਨੰਬਰ 1: ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜੁਵੇਨਾਈਲ ਜਸਟਿਸ (ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 2000 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ, ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਗਲਤ?

(13) ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬਾਲਗ ਅਪਰਾਧੀ ਵਜੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ, ਆਮ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਲੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅੰਤਿਮ ਹੋ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(14) ਹੁਣ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਉਹ ਨਾਬਾਲਗ ਸੀ। ਯੂ.ਈ. ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ 12.05.1977 ਹੈ। ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਨਾਬਾਲਗ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਹੈ

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਦੁਆਰਾ ਜਮਾਂਦਰੂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦੇ ਲਾਭ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦੇ ਵੀ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਅਪੀਲ ਕੋਰਟ ਦੇ

ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ (ਅਨੈਕਸਰ P/2) ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ 12.05.1977 ਨੂੰ ਬੰਬ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਿਤੀ 02.04.2012 ਦੇ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਬਾਰੇ "ਜੁਵੇਨਾਈਲ ਜਸਟਿਸ ਬੋਰਡ" ਤੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਗੀ ਹੈ। 'ਮੈਂ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਜੁਵੇਨਾਈਲ ਜਸਟਿਸ ਬੋਰਡ, ਰੂਪਨਗਰ ਨੇ ਮਿਤੀ 25.07.2012 ਦੀ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਰਾਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੁਰਮ 06.01.1990 ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ 07.01.1990 ਨੂੰ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵੇਲੇ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਉਮਰ 18 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਨਾਬਾਲਗ ਸੀ। ਬੋਰਡ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਜੁਵੇਨਾਈਲ ਜਸਟਿਸ (ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਨਿਯਮ, 2007 ਦੇ ਨਿਯਮ 12 (3) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, (ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ 'ਨਿਯਮ')। ਰੂਲ 12(3) ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਜਾਂ ਨਾਬਾਲਗ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ, ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਨ ਜਾਂਚ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਸਬੂਤ ਮੰਗ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਧਾਰਾ (a) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਅਰਥਾਤ, ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਜਾਂ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, ਜੇਕਰ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਟਾਲਣ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(15) "ਬੋਰਡ" ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਮਿਤੀ 25.07.2012 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਉਮਰ 12 ਸਾਲ 07 ਮਹੀਨੇ ਅਤੇ 24 ਦਿਨ ਸੀ। ਐਕਟ 01.04.2001 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ "ਕਿਸ਼ੋਰ" ਨੂੰ "18 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਪੂਰੀ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ" ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। 1986 ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਐਕਟ ਅਨੁਸਾਰ ਉਮਰ 16 ਸਾਲ ਸੀ ਜੋ ਹੁਣ 18 ਸਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(16) ਮੈਂ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ। ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾਬਾਲਗ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਕਾਨੂੰਨ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਪੁਰਾਣੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 2(1), 7 ਏ, 20 ਅਤੇ 64 ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 20 ਅਤੇ 21 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸੰਦਰਭ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 20 ਅਤੇ 21 ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

(20) ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਆ - (1) ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਜ਼ੀਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ

ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ।

(2) ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਇੱਕੋ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(3) ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਗਵਾਹ ਬਣਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

23) ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ - ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਜੀਵਨ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। "

17)) ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜੁਵੇਨਾਈਲ ਜਸਟਿਸ (ਕੋਅਰ ਐਂਡ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਆਫ ਚਿਲਡਰਨ) ਐਕਟ, 2000 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਬਾਲਗ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਨੁਛੇਦ 20 ਵਿੱਚ 'ਲਾਅ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਕੇਸ 'ਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 20 ਵਿੱਚ 'ਜ਼ਰਮਾਨੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਹੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। **ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼** ਰਾਜ (3) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਮਾਮੂਲੀ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਡੇਲ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਪੂਰੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਅਯੋਗ ਸਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਸਥਿਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 20(1) ਨੂੰ ਨੰਗੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵੀ। ਅਨੁਛੇਦ 21 ਵਿੱਚ 'ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ' ਸ਼ਬਦ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ। 'ਕਾਨੂੰਨ*' ਸ਼ਬਦ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਅਨੁਛੇਦ ਵਿੱਚ 'ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਰਾਜ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ।

(3) ਏਆਈਆਰ 2010 ਐਸਸੀ 199

ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਾਬਾਲਗਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ "ਐਕਟ"। ਇਸ ਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 20 ਅਤੇ 21 ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ "ਐਕਟ" ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ।

(18) ਨਾਨ-ਪਲੀਡਿੰਗ ਨਾਬਾਲਗ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 366 ਅਤੇ 376 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਗਲਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 5 ਸਾਲ ਲਈ ਆਰਆਈ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 11.01.2008 ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਸੋਧਿਆ ਸੀ। RI ਨੂੰ 3 ਸਾਲਾਂ ਲਈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਪਰਾਧ

ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ, ਐਕਟ ਦਾ ਲਾਭ ਜੋ ਉਸਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਪੇਪਰ ਬੁੱਕ 'ਤੇ ਪਾਈ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਐਕਟ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾਬਾਲਗ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਮਾਮਲਾ ਡੀ ਨੌਵੇਂ ਟ੍ਰਾਇਲ ਲਈ "ਬੋਰਡ" ਅੱਗੇ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੇ ਦਰਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਭਾਵ 07.01.1990 ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਲੀਬਿਟ ਹੋਣ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਬੇਅਸਰ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਹੋਈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਕੇ ਗਲਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਪੁਰਾਣੇ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਐਕਟ (ਭਾਵ 2000 ਐਕਟ) 01.04.2001 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ, ਤਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਉਮਰ 18 ਸਾਲ ਪੂਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਉਹ 23 ਸਾਲ 10 ਮਹੀਨੇ 19 ਦਿਨ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਲਾਗੂਯੋਗਤਾ ਸੋਧ ਐਕਟ 33/2006 ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਲਾਭ 01.04.2001 ਨੂੰ 18 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਾਬਾਲਗਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵਧਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸੋਧਿਆ ਐਕਟ ਪਿਛਲਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਵੇਗਾ। . ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ **ਹਰੀ ਰਾਮ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਧਰਮਵੀਰ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਹੈ।**

(19) **ਹਰੀ ਰਾਮ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਅਮਿਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (4) ਦੇ** ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ , ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ. ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ **ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਝਾਰਖੰਡ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ।** (5), ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋ ਨੁਕਤੇ ਬਣਾਏ:

- (a) ਕੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਕਬਿਤ ਅਪਰਾਧੀ ਦੀ ਉਮਰ ਨੂੰ ਨਾਬਾਲਗ ਅਪਰਾਧੀ ਵਜੋਂ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ/ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਗਣਨਾ ਮਿਤੀ ਹੋਵੇਗੀ?
- (b) ਕੀ 2000 ਦਾ ਐਕਟ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ 1986 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ 01.04.2001 ਤੋਂ 2000 ਦਾ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਲੰਬਿਤ ਸੀ?

(20) ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ 01.04.2001 ਨੂੰ 18 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਪੂਰੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵਿਧਾਨ ਮੰਡਲ ਨੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 20 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੀਸ਼ੇ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਜੋੜਿਆ ਤਾਂ ਜੋ 01.04.2001 ਨੂੰ ਲੰਬਿਤ ਕੇਸਾਂ ਲਈ ਐਕਟ ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ, ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ, ਜੋ ਸੀ. ਜੁਰਮ ਕਰਨ ਵੇਲੇ 18 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। 2006 ਵਿੱਚ ਜੋੜੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 20 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਲੰਬਿਤ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਮੁਕੱਦਮੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ, ਸਗੋਂ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਜਾਂ ਅਪੀਲ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗੀ, ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ। ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 20 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੀ ਧਾਰਾ 2, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਨਾਬਾਲਗ 01.04.2001 ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਸਾਰੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਸੀ। ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਭੌਤਿਕ ਸਮਿਆਂ ਲਈ ਜਦੋਂ ਕਬਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਾਬਾਲਗਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

(4) 2011 (3) ਆਰਸੀਆਰ (ਅਪਰਾਧਿਕ) 859

(5) (2005)3 SCC 551

ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ, ਲਗਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਜ਼ਾ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਭੇਜਣਾ।

(21) **ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ)** ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ **ਹਰੀ ਰਾਮ (ਸੁਪਰਾ), ਧਰਮਬੀਰ (ਸੁਪਰਾ)** ਅਤੇ **ਅਮਿਤ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ** ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ

ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ। 2006 ਦੇ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਐਕਟ ਨੰ. 33 ਦੇ ਉਪਬੰਧ। ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਐਕਟ ਨੇ ਧਾਰਾ 2(1) ਨੂੰ "ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਨਾਬਾਲਗ" ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਨਾਬਾਲਗ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨੇ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ 18 ਸਾਲ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ। ਸੋਧ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 33/2006 ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ, ਸੈਕਸ਼ਨ 7 ਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ: -

(1) . ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ। (1) ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੁਰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਨਾਬਾਲਗ ਸੀ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗੀ, ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਲਏਗੀ ਜੋ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇ (ਪਰ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮਾ ਨਹੀਂ) ਤਾਂ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਉਮਰ ਲਗਭਗ ਜਿੰਨੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਦੱਸਦਿਆਂ, ਇੱਕ ਖੋਜ ਦਰਜ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਬਾਲਗ ਹੈ ਜਾਂ ਬੱਚਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ:

ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਨਾਬਾਲਗ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

(2) ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਾਬਾਲਗ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਾਬਾਲਗ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦੇਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। "

(22) ਸੈਕਸ਼ਨ 7 ਦੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਆਸਾਨੀ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਉਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। . ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 98, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸੋਧ ਐਕਟ, 2006 ਦੁਆਰਾ ਸੋਧੇ ਗਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਬਾਲਗਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਬੋਰਡ, ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ, ਆਪਣੇ-ਆਪ ਜਾਂ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ, ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਸੌਖ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 64 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੀ ਮਿਆਦ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਵਿੱਚ

ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਅਧਿਕਤਮ ਮਿਆਦ ਭਾਵ 3 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਈ ਹੈ। **ਹਰੀ ਰਾਮ (ਸੁਪਰਾ)** ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ **ਧਰਮਬੀਰ (ਸੁਪਰਾ)** ਅਤੇ **ਅਮਿਤ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ)** ਵਿੱਚ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਉਪਬੰਧਾਂ ਸਮੇਤ ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(23) ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਬੋਰਡ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ 06.01.1990 ਨੂੰ ਭਾਵ ਜੁਰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ 12 ਸਾਲ 7 ਮਹੀਨੇ ਅਤੇ 24 ਦਿਨ ਸੀ ਅਤੇ ਬੋਰਡ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ 'ਤੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਉਮਰ ਦੀ ਦਰੁਸਤੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

(24) **ਅਮਿਤ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ)**, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਅਪਰਾਧਿਕ) ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ (ਕਿਸ਼ੋਰ) ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਦਬਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, 'the ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਏ ਅਤੇ 20 ਦੇ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਉਪਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਕਰ ਲਈ ਸੀ, ਜੋ ਉਸ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

(25) ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੈ ਅਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ

2000 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 2006 ਵਿੱਚ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ ਅਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫੀ, ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਗਲਤ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸਵਾਲ ਨੰਬਰ 2: ਕੀ ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਜਦੋਂ ਇਹ ਆਮ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਅੰਤਿਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਕੀ ਇਸਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਉਪਾਅ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਇਸ ਲਈ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ?

(26) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਉਪਾਅ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਹਤ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਸਹਿਣਸ਼ੀਲ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਉਪਾਅ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਉਪਾਅ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਲਾਲ ਸਿਰ ਵਾਲਾ ਮਤਰੇਆ ਬੱਚਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਸਜ਼ਾ ਸਮੇਤ ਬੇਇਨਸਾਫੀ, ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਗਲਤ ਕੈਦਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਕੁਇਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਲਤੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨਾਬਾਲਗ ਸੀ, ਉਸ 'ਤੇ ਸਿਰਫ "ਐਕਟ" ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਨੁਸਾਰ "ਬੋਰਡ" ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ 'ਤੇ ਆਮ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਘਬਰਾਹਟ ਵਾਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲੇ ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। **ਏ. ਆਰ. ਐਂਤੁਲੇ ਬਨਾਮ ਆਰ. ਐਸ. ਨਾਇਕ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ** ਵਿੱਚ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ 7-ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਜਿਹਾ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਵਾਲ ਆਇਆ। ਪੈਰਾ ਨੰ: 38, 40, 41, 43, 57, 61, 62, 80 ਤੋਂ 83 ਅਤੇ 144 ਵਰਤਮਾਨ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

"38. ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ 1952 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7(1) ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਰਤ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਧਾਰਾ 6(1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, 1952 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6(1) ਅਧੀਨ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਜੁਰਮ ਉਹ ਹਨ ਜੋ ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 161, 162, 163, 164 ਅਤੇ 165 ਦੇ ਅਤੇ (6) ਏਆਈਆਰ 1988 ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹਨ। ਐਸਸੀ 1531

947 ਐਕਟ. ਇਸ ਲਈ, /6 ਫਰਵਰੀ 1984 ਨੂੰ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ 1952 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਏ.ਆਰ. ਐਂਤੁਲੇ ਬਨਾਮ ਰਾਮਦਾਸ ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸ ਹਯਾਕ, (1984) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 914. 7 ਕੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਹਿਲੂ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਾਲਾ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਇਲਜ਼ਾਮਬੱਧ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ।

40. ਵੈਧਤਾ ਦਾ ਸਵਾਲ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ . ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ, ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਘਟੀਆ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੰਯੁਕਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਸਾਬਕਾ ਡੇਬੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਰੁਬਿਨਸਟੇਨ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ ਅਤੇ ਇਲਲੀਗੇਲਿਟੀ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇਖੋ।

41. ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ

ਸੀ। ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਅਤੇ 19 ਦੀ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਨਵਰ ਏ.ਐਚ. ਸਰਕਾਰ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ 7 ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧੀ ਲਈ ਵੀ ਜਿਸਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਸੀ, ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁਕੱਦਮਾ ਪ੍ਰਤੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਤੇ ਕੀਮਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਸਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਸਟਿਸ ਵਿਵਿਅਨ ਬੋਸ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ (ਐਸਸੀਆਰ) ਦੇ ਪੰਨਾ 366 'ਤੇ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਖਿਆ ਹੈ: (ਏ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੇ ਪੀ. 104 'ਤੇ) ਇਹ ਮਾਇਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਕਿ ਇਹ ਚੰਗੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕੀ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਲੇਬਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਕੀ ਇਹ ਤੇਜ਼ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਯੋਗ ਸੀ

ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜ. ਜਸਟਿਸ ਬੋਸ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮਾਇਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਕਿ ਉਦੇਸ਼ ਕਿੰਨੇ ਉੱਚੇ ਅਤੇ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਸਨ। ਸਵਾਲ ਜਿਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਕੀ ਨਿਰਪੱਖ, ਵਾਜਬ, ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਸੰਕਲਪ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰਤਾ ਨਾਲ ਮੰਨ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਜਬ, ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਸਲੂਕ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੰਨ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਸਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸੰਪੰਨ ਜਮਹੂਰੀ ਰਾਜ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗਣਰਾਜ ਅੱਜ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜੋ ਹਾਲਾਤ ਹਨ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਨਿਰਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਇੱਕ ਤੇਜ਼ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਇੱਕਲਾ ਹੋਣਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ 1952 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਗੈਰ-ਵਾਜਬ, ਬੇਮਿਸਾਲ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਕਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ, ਵਾਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਤੱਥ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸਬੰਧੀ ਰੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ 'ਤੇ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਲਗਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕਿਸੇ ਗਲਤੀ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਖੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ, ਨੇ 6 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਇੱਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਨਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਸੋਨੀ ਵਰਾਜਲਾਈ ਜੇ ਜੇਠਾਲਾਲ ਬਨਾਮ ਸੋਨੀ ਜੈਦਯਜੀ ਗੋਵਿੰਦਜੀ ਏਆਈਆਰ 1972 ਗੁਜ 148 ਵਿੱਚ ਗੁਜਰਾਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਡੀ.ਏ. ਦੇਸਾਈ, ਜੇ. ਨੇ ਗੁਜਰਾਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਲਈ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ ਦੋਖਿਆ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਜਾਂ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਆ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾ ਫਰਜ਼ ਇਹ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕੰਮ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੱਟ ਨਾ ਲੱਗੇ।

43. ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਕਿ ਬੈਂਚ ਦਾ ਆਕਾਰ - ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਮੋਟੇ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇ - ਕੋਈ ਮਾਇਨੋ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ, ਯੰਗ ਬਨਾਮ ਬ੍ਰਿਸਟਲ ਏਅਰਪਲੇਨ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਾਵੇਦ ਅਹਿਮਦ ਅਬਦੁਲ ਵਿੱਚ ਜਸਟਿਸ ਚਿਨੱਪਾ ਰੈਡੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਮਿਦ ਪਾਵਾਲਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, (1985) 2 SCR 8 ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸਾਡੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਵਿਆਹ-ਸਮਝੇ ਹੋਏ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਅਨਵਰ ਏ.ਐਚ. ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਾਂਗ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਜਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਆਈ 7 ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਸੀ।

57. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਾਰੰਟੀਜ਼ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਮਾੜੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਬਨਾਮ ਲਛਮਾ ਦੇਵੀ, (1985) 2 ਸਕੇਲ 144 ' ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਸਬਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਾਡੀ

ਆਈ

¹ ਦੁਆਰਾ 'ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ' ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ

ਅਮਨੋਨ ਰੁਬਿਨਸਟਾਈਨ (1965 ਐਡ.) ਸੰਸਦ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੇਸ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ

ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਹੈ

ਇੱਕ ਆਮ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਹਿਲਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਲਝਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਦੂਸਰਾ ਇਹ ਹਦਾਇਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਇਨਕਿਊਰੀਅਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਤੀਜਾ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਹੀ ਆਪਣੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਗਲਤੀ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਅਜੀਬ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੈ।

ਥੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ

ਜ਼.

ਸ਼ਾਮਲ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਰੁਬਿਨਸਟਾਈਨ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਪੰਨਾ 126 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਸਿੱਖਿਆਦਾਇਕ ਹੈ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕ੍ਰਚੇਨਮੇਸਟਰ ਬਨਾਮ ਹੋਮ ਅਫਸਰ,

(1958) 1.

QB 496 ਇੱਥੇ ਰੂਪ ਪਦਾਰਥ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ¹
ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 16 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਸਨ।

61. ਹੁਣ ਤੱਕ ਮਿਰਾਜਕਰ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਜੋ ਕਿ 9 ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਹ ਪ੍ਰੋਮ ਚੰਦ ਗੈਗ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 137 ਜਾਂ ਸੂਓ ਮੋਟੂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੇਖੋ ਪੀਐਸਆਰ ਸਾਧਨਨਾਥਰਨ ਬਨਾਮ ਅਰੁਣਾਚਲਾਰਨ (1980) 2 ਐਸਸੀਆਰ 873 ਅਤੇ ਸੂਕ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਕੋਂਦਰੀ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (1986) 2 ਐਸਸੀਸੀ 401, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਨਿਰੇਖਣ ਕਰੋ ਅਸਰਮਤੀ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ ਕੁਮਾਰ ਰੁਪਿੰਦਰ ਦੇਵ ਰਾਇਕੋਟ 1953 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. J159, ਸਤਯਾਧਿਆ ਘੋਸ਼ਾਲ ਬਨਾਮ ਸੇਂਟ. ਦੇਵਰਾਜਿਨ ਦੇਬੀ, (1960) 3 ਐਸਸੀਆਰ 590, ਸੁਖਰਾਣੀ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਐਲ.ਆਰ.ਐਸ. v. ਹਰੀ ਸ਼ੰਕਰ (1979) 3 SCR 671 ਅਤੇ ਬੇਜੋਏ ਗੋਪਾਲ ਮੁਖਰਜੀ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਤੁਲ ਚੰਦਰ ਘੋਸ਼, 1953 SCR 930।
62. ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਨੁਕਤੇ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਲਈ ਜਾਂਦੀ, ਇਹ ਨਿਆਂਇਕਤਾ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਦੇਖੋ ਸ਼ਿਵਸ਼ੰਕਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸ਼ਾਹ ਬਨਾਮ ਬੈਕੁੰਠ ਨਾਥ ਸਿੰਘ (1969) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 718, ਬੀਕਨ ਮਹੂਰੀ ਬਨਾਮ. ਬੀਬੀ ਵਾਲੀਆਨ, ਏਆਈਆਰ 1939 ਪਾਮਾ 633. ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਐਸ.ਐਲ. ਕਪੂਰ ਬਨਾਮ ਜਗਮੋਹਨ, (1981) 1 ਐਸਸੀਆਰ 746 ਵੀ ਵੇਖੋ। ਪੰਨਾ 6 74-681 'ਤੇ ਮੇਨਕਾ ਗਾਂਧੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ (1978) 2 SCR 621 ਵੀ ਦੇਖੋ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਬੰਗਾਲ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟਡ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ, (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇੱਕੋ ਧਿਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੰਨਾ 623 'ਤੇ ਇਹ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੇ ਖੁਦ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਸੀ ਕਿ ਫੈਸਲਾ ਪ੍ਰਤੀ ਇਨਕੁਰੀਅਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਨਿਯਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਝੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਦੇਖੋ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਯਗਨਾਪੁਰੁਸ਼ਦਜੀ ਬਨਾਮ ਮੁ ਇਦਾਸ ਭੂਦਰਦਾਸ ਵੈਸ਼ਯ (1966) 3 ਐਸਸੀਆਰ 242, ਜੰਗ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਬ੍ਰਿਜਲਾਲ, (1964) 2 ਐਸਸੀਆਰ 145, ਭਜਰੀ ਮੰਡਲ ਬਨਾਮ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ, 1959 ਐਸਸੀਆਰ 12 76 ਤੇ ਪੰਨਾ 12684-ਅਸਗਰ 12684 ਸਿੰਗਾਪੋਰਾਵਾਲਾ ਬਨਾਮ ਬੰਬਈ ਸਟੇਟ, 1957 SCR 678 at p. 692.
80. ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਗਾਰਡਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸਹੀ ਸਿੱਧ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਅਜੀਬ ਤੱਥਾਂ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਉਸ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨਾ ਅਤੇ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਹੈ।

8 ਜੇ. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਕਾਫੀ ਚਿੰਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। 'ਹਾਏ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇਸ਼ੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰਾਜ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਉਸ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਵਿਧੀ ਅਨੁਸਾਰ 1952 ਦੇ ਐਕਟ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 16 ਫਰਵਰੀ, 1984 (ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1984 ਐਸ.ਸੀ. 684 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ) ਦੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇਸ਼ੀ ਹੈ ਜਾਂ ਬੇਕਸੂਰ। ਇਹ ਸੂਬੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਮੰਦਭਾਗਾ, ਮੰਦਭਾਗਾ ਹੈ, ਸਮੁੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਮੰਦਭਾਗਾ, ਮੰਦਭਾਗਾ ਕਿਲ੍ਹਾ ਉਹ ਭਵਿੱਖ ਲਈ, ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਭਾਵੇਂ ਇੱਕ ਆਸਾਨ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਬੂਟਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਡੂੰਘੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੈ। ਵਿਧੀਗਤ ਲੜਾਈਆਂ ਕਾਰਨ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਰਾਜਨੀਤੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਥਿਤ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੇਸ਼ੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਜੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਬੇਕਸੂਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਨਤਕ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਗੰਭੀਰ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਅਤੇ ਖੋਰਾ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਅਣਸੁਣਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਉਹ ਅੱਜ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਲਾਂਘੇ ਦੀ ਦਹਿਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਹਾਂ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸੰਪੰਨ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤੇਜ਼ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਗੈਰ-ਜ਼ਰੂਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਉਲਟ, ਲਾਇਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇੱਕ ਆਦਰਸ਼ ਰਾਜਨੇਤਾ ਬਣੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਇੱਕ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ

ਇਲਜ਼ਾਮ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਲਾਏ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਨਿਰਣਾਇਕ ਕਾਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸ਼੍ਰੀ ਅਬਦੁਲ ਰਹਿਮਾਨ ਅੰਤੁਲੇ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਪਟਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਘੋਸ਼ਣਾ ਅਤੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਆਦਮੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਧੀਨ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਨਜਿੱਠਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਅਪਮਾਨਿਤ ਕਰਨ ਦਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਵਿੱਚ, 16 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 1952 ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਬਾਰੇ ਸੁਚੇਤ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਇਕਮਾਤਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਭਟਕਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਥਾਈ ਇਕੋ ਇਕ ਵਿਧੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਜੇ 6 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। . ਜਦੋਂ ਇਹ ਕਾਰਕ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਤਕਨੀਕੀਤਾ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਨਿਆਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਧੱਬਾ ਬਣਿਆ ਰਹੇਗਾ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ "ਐਕਟਸ ਕਿਊਰੀਏ ਨੇਰਨੀਰਨ ਕ੍ਰਾਵਿਬਿਟ" ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਅਧਿਕਤਮ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਭਾਵਨਾ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

82. ਸਫ਼ਾ 4 75 'ਤੇ ਐਲੇਗਜ਼ੈਂਡਰ ਰੋਜਰ ਬਨਾਮ ਦਿ ਕੰਪੋਟੋਇਰ ਡੀ' ਐਸਕੰਪਟੇ ਡੀ ਫਾਰਿਸ (186 9-71) ਐਲਆਰ 3 ਐਫਸੀ 465 ਵਿੱਚ ਲਾਰਡ ਕੇਅਰਨਜ਼ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ:

"ਹੁਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ, ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਹ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਕਿ (ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕੰਮ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ,

ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਸਮੀਕਰਨ 'ਅਦਾਲਤ' ¹ ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਕੋਰਟ, ਜਾਂ ਅਪੀਲ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸਗੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੰਮ, ਸਭ ਤੋਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਜੋ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ, ਜੋ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿ ਉਹਨਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਸਮੀਕਰਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਇਹ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਪੂਰੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਕਾਰਵਾਈ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਸੱਟ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੀ ਹੈ। °

83. 'ਇਸ ਹਵਾਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਗੁਜਰਾਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਡੀ.ਏ. ਦੇਸਾਈ, ਜੇ. ਨੇ ਗੁਜਰਾਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਲਈ ਵਰਾਜਲਾਲ ਬਨਾਮ ਜਾਦਵਜੀ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 16 ਫਰਵਰੀ, 1984 (ਏ ਜੇਆਰ 1984 ਐਸਸੀ 684 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ) ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵੇਲੇ, ਇਸ

ਅਦਾਲਤ ਨੇ 1952 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 6 ਅਤੇ 7 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਾ ਰੱਖਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਅਨਵਰ ਏ.ਐਚ. ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਬਾਈਡਿੰਗ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਸਰਲ ਹਨ। ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਗਲਤੀ ਕਾਰਨ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਝੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਦੀ ਤਕਨੀਕੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਝੱਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਦਾਸੀ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦੀ ਮਾਲਕਣ। *Ex debito jussitiae*, ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਇੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਜੁਲਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਤੰਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਤਾਂ ਗਲਤੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਇੱਕ ਖਾਸ ਗੱਲ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

144. ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਅਤੇ, ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦਾ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਅਧਾਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਝਗੜਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਸੂਚੀ I ਦੀ ਐਟਰੀ 77, ਸੂਚੀ II ਦੀ ਐਟਰੀ 3 ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਸੂਚੀ III ਦੀ ਇੰਦਰਾਜ਼ 1, 2, II A ਅਤੇ 46 ਨੇ ਸੰਸਦ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸਬੰਧਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਆਮ ਆਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਸਬੰਧਤ ਹਾਂ, 1952 ਦੇ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਸਬੰਧਤ ਸਲੇਟ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਯਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਬੰਬਈ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਜੱਜ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਸੀ? "

4 ਤੋਂ 3 ਦੇ ਬਹੁਮਤ ਨਾਲ, ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਰਥੋਡਾਕਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਹਟਦੇ ਹੋਏ, ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਕੀਤੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ:

- (a), ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। (ਪੰ: 38,40)
- (b) ਬਾਇਓ ਕੋਰਟ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਖੋਹ ਸਕਦੀ ਹੈ। (ਪੈਰਾ 41)
- (c) ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ

ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ 'ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ' ਦੇ ਉਲਟ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। (ਪੈਰਾ 43)

- (d) ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਆਦੇਸ਼ ਜੋ ਕਿਸੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਰੱਦ ਹੈ। (ਪੰ: 42)
- (e) ਅਜਿਹਾ ਫੈਸਲਾ ਜੋ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕਲਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ 21 (ਪੈਰਾ 61,62,80)

(f) ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂਇਕ ਹੁਕਮ ਅਧੂਰਾ ਹੈ (ਪੈਰਾ 81)

(27) ਮੇਰੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਹਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ ਵਕੀਲ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਘਾਟ, ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ, ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਉਮਰ ਦੱਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਫਰਾਰ ਵੀ ਹੋ ਗਿਆ

ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਕਿ ਉਹ ਸਬੰਧਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਲਗਭਗ 12 ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ। ਫੌਜਦਾਰੀ ਨਿਆਂ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤਾਂ ਤੋਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ, ਜੇਕਰ, ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸਾਧਨ ਬਣਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੱਜ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦਰਸ਼ਕ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ ਬਣਨਾ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਭਾਗੀਦਾਰ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(28) ਇੱਥੇ ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜੁਵੇਨਾਈਲ ਕੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਇਰਾਦਤਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਤਪੰਨ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਜੋ ਸੁਧਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਨਾਬਾਲਗਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਰਵੋਤਮ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਨਿਪਟਾਏਗੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੀ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਉਲਝਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7-ਏ ਅਨਿਆਪੂਰਨ, ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਗਲਤ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੋੜਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਭਾਵ ਕਿ ਬਾਲ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ

ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਹਨ ਜੋ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਪੱਖਪਾਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਉਪਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਤਹਿਤ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਜਾਂ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਆਮ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਬਕਾਵਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਅਤੇ ਢੁਕਵਾਂ ਉਪਾਅ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤਰੁੱਟੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਤਰੁੱਟੀ ਹੈ ਭਾਵ “ਐਕਟ” ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਰਾਹਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਆਦਿ ਦਾ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ, ਅਪੀਲ, ਸੰਸ਼ੋਧਨ, ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤੇ ਵਿੱਚ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਕੋਈ ਉਪਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਗਲਤੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਵਚਨਬੱਧ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਪੱਖਪਾਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੀ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਮ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਨੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਸੰਭਾਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ “ਐਕਟ” ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਹੈ।

(29) ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਕੋਈ ਸਾਧਾਰਨ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਾਧਾਰਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸੰਪੱਤੀ ਹਮਲੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਵਕੀਲ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਾਧਾਰਨ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅੰਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਗਲਤ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀ ਉਪਾਅ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਕਾਨੂੰਨ ਹੀ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਅਸਿੱਧੇ ਚੁਣੌਤੀ ਵਜੋਂ ਕੈਦ ਦੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਨੂੰ ਪਰਖਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। **ਅਮਿਤ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ** ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਹੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਸੌਖ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਉੱਤੇ ਬਾਲਗ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ, ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ. ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਭਾਰਤੀ

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਬਾਲਗ ਸਮਝ ਕੇ ਉਚਿਤ ਰਾਹਤ। ਮੌਜੂਦਾ ਸੌਖ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਇੱਕ ਗਲਤੀ ਹੈ ਜੋ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ "ਐਕਟ" ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੂਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੱਖਪਾਤੀ ਮਾਹੌਲ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨਿਆਂ ਦਾ ਘਾਣ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨਾਲ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਅਤੇ ਤਰੁੱਟੀਆਂ ਕੇਸ ਦੇ ਦਿਲ ਤੱਕ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਉਪਾਅ ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਧਾਰਾ 21 ਵਰਗੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਆਮ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਥਕਾਵਟ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ।

(30) ਹੁਣ ਮੈਂ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 366 ਅਤੇ 376 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਬਾਰੇ ਕੀ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, 2000 ਦੇ ਐਕਟ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 15 ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ "ਬੋਰਡ" ਕਿਸੇ ਨਾਬਾਲਗ ਵਿਰੁੱਧ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੁਵੇਨਾਇਲ ਨੇ ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜੁਵੇਨਾਇਲ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਘਰ ਭੇਜਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਆਦੇਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। 2000 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ 16 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਨਾਬਾਲਗ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ "ਬੋਰਡ" ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਪਰਾਧ ਇੰਨਾ ਗੰਭੀਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਘਰ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਨਾਬਾਲਗਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਜਾਂ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਘਰ ਵਿੱਚ ਭੇਜਣ ਲਈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਰ ਉਪਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਉਪਯੁਕਤ ਜਾਂ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬੋਰਡ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਾਲੇ ਨਾਬਾਲਗ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੇਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰੇਗਾ। 2000 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੀ ਮਿਆਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਅਧਿਕਤਮ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਭਾਵ, ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਲਈ। ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਮੈਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਲਗਭਗ 1 ਸਾਲ 8 ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਸਦੀ ਉਮਰ 35 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਉਮਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹੋਰ ਨਾਬਾਲਗਾਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਉਸਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਘਰ ਭੇਜਣਾ ਜਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਬੋਰਡ ਕੋਲ ਭੇਜਣਾ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਘਰ ਜਾਂ ਲਗਭਗ 1 ਸਾਲ ਅਤੇ 4 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਬਾਕੀ ਬਚੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਲਈ, ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਹੁਣ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(31) ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਪਰੋਕਤ-ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਮੈਂ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਫਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

